

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1933 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillägg till lagen den 28 maj 1886 angående eftersökande och bearbetande av stenkols- och saltfyndigheter samt om ändring i lagens överskrift.

Genom en den 10 februari 1933 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 85, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om tillägg till lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående eftersökande och bearbetande av stenkols- och saltfyndigheter samt om ändring i lagens överskrift.

Härigenom förordnas, att till lagen den 28 maj 1886 angående eftersökande och bearbetande av stenkols- och saltfyndigheter, vilken lag senast ändrats genom lagen den 4 mars 1927 (nr 30), skall fogas ett nytt kapitel av nedan angivna lydelse och att lagens överskrift skall lyda som följer:

Lag angående stenkolsfyndigheter m. m.

7 kap.

Om olje- och gasfyndigheter.

51 §.

Rättighet att för utvinnande av olja eller gas genom borrhning eftersöka och bearbeta olje- eller gasfyndighet är beroende på koncession, som meddelas av Konungen.

Den som innehar koncession må ock tillgodogöra sig kolväte i fast form, som anträffas inom det område koncessionen gäller.

52 §.

Vad här ovan i 2—5, 7—25, 27—40, 42—44 och 48 §§ är stadgat angående stenkolsfyndigheter skall äga motsvarande tillämpning i fråga om olje- och gasfyndigheter.

53 §.

Den årliga arbetsskyldighet, som enligt 8 § skall i koncessionen bestämmas, må icke sättas lägre än till femtio meter borrhål.

Koncessionsinnehavare äger, om han hellre vill, att under ett år fullgöra arbetsskyldigheten för flera, därefter följande arbetsår, så framt anmälan därom göres hos bergmästaren inom utgången av det år, varunder arbetet verkställes.

I övrigt skall angående fullgörande av arbetsskyldighet i tillämpliga delar gälla vad i 26 § stadgas.

54 §.

Över det område, som koncessionen omfattar, skall finnas fullständig och noggrann borrhålskarta i skala 1:4,000; och böra nya borrhningar å kartan inläggas inom utgången av februari månad året efter det, under vilket de utförts. Borrhålskarta skall vara åtföljd av bestyrkt avskrift av borrhprotokoll för varje borrhål.

Borrhålskarta skall, på bekostnad av koncessionsinnehavaren, upprättas av behörig gruvmätare eller lantmätare; börande såväl kartan som kompletteringsarbetena uppgöras i två exemplar, därav det ena skall finnas vid koncessionsområdet eller på tillsägelse vara för bergmästaren eller jordägare därstädes tillgängligt och det andra insändas till bergsöverstyrelsen.

Försummar koncessionsinnehavare vad sålunda är föreskrivet, vare straffet böter från och med tio till och med etthundra kronor, och äge bergmästaren låta å hans bekostnad upprätta eller komplettera karta.

55 §.

Utan hinder av beviljad koncession må anläggning för utvinnande av gas till husbehov, vilken var i bruk den 1 januari 1933, fortfarande begagnas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Lagen den 28 maj 1886 angående eftersökande och bearbetande av stenkols- och saltfyndigheter (stenkolslagen) är uppbyggd efter koncessionssystemet. I lagens 1 kap. (§§ 1—21) meddelas bestämmelser om koncession. Denna beviljas av Konungen efter det samtliga rättsägare haft tillfälle att yttra sig i ärendet. Söka flera koncession å samma område, bestämmer Konungen, oberoende av tiden då ansökningarna inkommit, till vilken av sökandena, vare sig de äro jordägare, upptäckare eller andra, koncession må meddelas. Den som upptäckt fyndigheten är berättigad att, om annan erhåller koncessionen, av denne få skäligen gottgörelse, vars belopp bestämmes i koncessionen. Koncession

beviljas å ett område av högst 1,600 hektar (§ 5), varest arbete under jord får äga rum. Inom detta koncessionsområde medges i koncessionen för arbete i dagen en viss mindre ytvidd, och bergmästaren anvisar med iakttagande av denna ytvidd de för arbete i dagen nödiga platser. För område, som sålunda anvisas, skall koncessionsinnehavaren utgiva lösen motsvarande jordens fulla värde och hälften därutöver. Begagnas området under kortare tid intill högst 3 år, erlægges icke lösen utan årlig avgift, motsvarande dubbla beloppet av jordens avkastning. Koncession medför rätt till de stenkolsfyndigheter och i sammanhang därmed förekommande eldfasta leror, som finnas inom koncessionsområdet. För arbete skyddade äro boningshus m. m. Den som fått koncession är skyldig att på förhand nedsätta viss pant för skada och intrång. I 2 kap. (§§ 22—25) stadgas om avgift till jordägaren. Beträffande kronojord bestämmes avgiften av Konungen. I fråga om annan jord erlägger koncessionsinnehavaren till jordägarna inom koncessionsområdet en avgift, motsvarande värdet av $\frac{1}{75}$ av de stenkol och eldfasta leror, vilka å området finnas och i dagen uppfordras. Koncessionsinnehavaren äger dock att å denna avgift sig till godo avräkna så stor del, som på det honom anvisade området i dagen belöper i förhållande till hela det område, koncessionen omfattar. Äro inom det senare området flera jordägare, njuta dessa, i vad av avgiften dem samfällt tillkommer, lott efter som de i jorden äga del (§ 22). — I motiven till lagen anföres som skäl för dessa fördelningsregler, bland annat, att det, om marken inom koncessionsområdet tillhörde ett större antal olika ägare, för gruvägaren skulle vara förenat med stort besvär att hålla reda på från vilken jordägares mark varje uppfordrad tunna stenkol och lera hämtats, samt för jordägarna i allmänhet vara svårt om ej omöjligt att häröver utöva kontroll. Vidare anföres, att då varje jordägare inom koncessionsområdet vare sig stenkol verkligen brytas på hans ägor eller icke får i större eller mindre mån vidkännas de olägenheter, gruvanläggningen i allmänhet medför för sin närmaste omnejd, reglerna i själva verket även bäst tillgodose rättvisans krav. — I 3 kap. (§§ 26—32) meddelas stadganden om arbetsskyldighet och vilostånd, i 4 kap. (§§ 33—44) ordningsstadganden för gruvdriften och i 5 kap. (§§ 45—48) vissa särskilda bestämmelser. År 1917 har till lagen fogats ett 6 kap. (§§ 49—50) avseende saltfyndigheter.

Förevarande förslag avser att göra stenkolslagen tillämplig jämväl på olje- och gasfyndigheter. Propositionen har närmast föranletts av en ansökan från bergsingenjörerna Sven Lundberg i Hälsingborg och Karl Sundberg i Stockholm om erhållande av koncession för utvinning av naturlig gas inom ett större område kring Ängelholm. I yttrande över ansökningen har Sveriges geologiska undersökning hemställt, att kommerskollegium måtte vidtaga åtgärder för att rättighet att för tekniskt utvinnande eftersöka och bearbeta fyndighet av kolväte i fast, flytande (petroleum) eller gasformig utbildning, så snart sig göra läte, bleve reglerad av en koncessionslag. Kommerskollegium har därefter utarbetat ett förslag, som ligger till grund för det i propositionen framlagda förslaget. Enligt detta skall stenkolslagen med ett par modifika-

tioner, avseende arbetsskyldighet och kartläggning, tillämpas på olje- och gasfyndigheter, varjämte i anslutning till ett föreliggande fall å en viss i propositionen angiven fastighet från koncession undantages befintlig gasfyndighet, därur gas tages till husbehov.

Lagrådet har mot det remitterade förslaget endast framställt en anmärkning av huvudsakligen formell natur, vilken anmärkning beaktats i propositionen.

Utskottet har intet att invända mot att, på sätt föreslagits, stenkolslagens bestämmelser göras tillämpliga jämväl på eftersökande och bearbetande av olje- och gasfyndigheter. I fråga om det i nämnda lag upptagna stadgandet, att för fyndigheter utgående avgifter skola mellan samtliga inom koncessionsområdet befintliga jordägare fördelas efter som dessa i jorden äga del, vill utskottet emellertid påpeka, att då koncessionsområdet för en olje- eller gasfyndighet kan omfatta ända till 1,600 hektar, fall kunna tänkas, då en dylik fördelningsgrund blir mindre lämplig. För närvarande undandrar sig dock detta spörsmål utskottets bedömande.

Utskottet.

Under erinran härom får utskottet hemställa,

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 mars 1933.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerman, Klefbeck, Larson* i Lerdala*, *Norling, Bissmark, Forssell* och *Julin**; samt

från andra kammaren: herrar *Linnér**, *Lindqvist**, *Olsson* i Rimforsa*, *Olsson* i Mellerud*, *Johanson* i Huskvarna, *Berg** och *Johnsson* i Kalmar.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.